

О, увязненя

словы,

што б'юцца, б'юцца

раз'юшана

ў браму душы...

Антонія Поццы

Выбраная лірыка

паэты планеты

АНТОНІЯ ПОЦЦЫ

Выбраная лірыка

*Пераклад з італьянскай
Аксаны Данільчык*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2022

УДК 821.131.1-1
ББК 84(4Ита)-5
П64

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, І. Крэбс,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo per la traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri
e della Cooperazione Internazionale italiano.

Пераклад гэтай кнігі адбыўся дзякуючы падтрымцы
Міністэрства замежных спраў і міжнароднага супрацоўніцтва
Італьянскай Рэспублікі

Пераклад зроблены паводле крыніцы:
<https://www.liberliber.it/online/autori/autori-p/antonia-pozzi/>

На вокладцы:

*НЕВЯДОМЫ АЎТАР,
Партрэт Антоніі Поццы.*

ISBN 978-985-23-0197-8

© Данільчык А. А., пераклад на беларускую мову, 2023.

© Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

© Афармленне. Выдавец Зміцер Колас,
2023.

Зімовы нацюрн
(*Notturmo invernale*)

Такія лёгкія крокі твае, юнача,
што за мною на сцещцы
амаль не чую цябе.
І такі ясны час, так ясна
свецяць у бэзавым небе
вялізныя зоркі,
што ў цемры начной
святлее душа
бы змрочныя сосны, што бялеюць
між белых снягоў.
Глыбокім сном агорнуты лес,
і горы,
і ўся зямля.
Як літасць, сыходзіць
з нябёс цішыня.
І я чую, як стукае сэрца тваё
за покрывам цішыні,
бы струмені жывой вады
за вэлюмам лёду,
і душа мая дрыжыць,
як дрыжыць падарожны,

калі вецер даносіць яму
цераз ноч
рэха яшчэ адных крокаў,
што ідуць па ягоным шляху.
Юнача, юнача,
над шляхам маім,
што бяжыць па бялюткай раўніне,
твае ясныя вочы –
два цуды-вяночкі –
узышлі, каб ачысціць мой позірк.
Юнача, мы ў гэтую
боскую хвілю –
дзве ластаўкі, што сустрэліся
ў небе бясконцым,
перш чым шляхі скіраваць
да земляў далёкіх.
А заўтра кожны
будзе ляцець
з сэрцам самотным
насустрач уласнаму лёсу,
але зноў у душы затрымцяць
ціхія ўзмахі роднага крылля
і ператворацца
ў прагу новых палётаў.

Студзень 1931

Красавіцкія ўскраіны

(Periferie in aprile)

Вакал газонаў,
дзе ты хлапчуком ганяў у футбол,
цяпер між аскепкаў
пад сухім дыханнем вясновых муроў
раскрываюцца кветкі, запэцканыя зямлёй.
Але ў голасе і ў паглядзе тваім
звініць вада,
ты – глыбокая прахалода, што жыве
па-за полем і паравінамі, у тым
вільготным снезе, што яшчэ
ляжыць на вяршынях:
ты гучыш, разбягаючыся
па венах,
а яшчэ ты – даўнейшая вуліца
і вецер,
лёгкі над бязмежнай
блакітнай безданю.

24 красавіка 1937

Сёстры, вы не супраць...

(Sorelle a voi non dispiace...)

Сёстры, вы не супраць,
калі я і сёння ўвечары
прайду вашым шляхам?
Так салодка ісці
ў маўчанні
па цёмных дарогах свету –
па белых дарогах ваших думак –
так салодка адчуваць
маленькі цень
на світанкавым беразе –
так салодка прыціснуцца
да сэрца ў цішыні,
як жыццю, што робіцца глыбейшым,
толькі слухаючы хаду ваших душаў –
толькі выкрадаючы
засяроджанымі вачыма
душу ў навакольных рэчаў –
сёстры, калі вы не супраць –
я кожны вечар буду хадзіць
вашым шляхам,

думаючы пра неба начное:
дзеля гэтага дзве белыя зоркі вядуць
сляпую зорачку
да ўлоння марскога.

Мілан, 6 снежня 1930

Зачыняецца брама

(La porta che si chiude)

Ты бачыш, сястра: я стомленая,
стомленая, знясіленая, узрушаная,
як слуп у весніцах вузкіх
ля ўваходу ў шырокі двор;
як слуп стары,
што усё жыццё перашкодай
быў для імклівых уцёкаў
замкнёнага там натоўпу.
О, увязненыя словы,
што б'юцца, б'юцца
раз'юшана
ў браму душы,
а брама душы
штуршок за штуршком
бязлітасна
зачыняецца!
І кожны дзень праём вузее,
і кожны дзень напор мацнее.
І ў апошні дзень –
я гэта ведаю –
у апошні дзень,

калі толькі лязо святла
праточыцца з тонкай шчыліны
ў прыцемкі, –
падымецца вялізная хваля,
жудасны крык,
крык смяротны
ненароджаных словаў
да сонца апошняй мары.
А пасля,
за назаўжды зачыненымі дзвярыма
будзе глухая ноч,
прахалода,
цішыня.
А пасля,
са сціснутымі вуснамі,
з вачыма раскрытымі
ў таямнічае неба ценю,
будзе
– ты гэта ведаеш –
спакой.

Мілан, 10 лютага 1931

Голас жанчыны

(La voce di donna)

Я нарадзілася жонкай табе, салдат.
Ведаю, што выправы і войны
нас разлучаць на доўгі час.

Сагнутая над агменем, варочаю прысак,
на ложкак твой я паслала сцяг –
але як падумаю, што ты – пад адкрытым небам,
дождж ільецца над восеньскім целам маім,
як над ссечаным лесам.

Калі бліскавіцы вераснёўскага неба
здаюцца гіганцкаю зброяй над гарамі,
чырвоны шалфей прарастае ў сэрцы маім:
каб ты мяне клікаў,
каб мной карыстаўся
з даверам, з якім карыстаешся рэчамі:
як вадою, што льеш на рукі,
або воўнай, якой саграваеш грудзі.

Я – сціплая агароджа саду твайго,
што нямая квітнее
пад караванамі зорак-цыганак.

18 верасня 1937

Жыццё

(La vita)

На парозе восені
у немым захадзе
сонца

спасцігаеш пlynь часу
і сваю таемную
скаронасць

так з галіны на галіну
лёгка
падаюць птушкі,
чыё крылле страціла сілу.

18 жніўня 1935

Лістапад *(Novembre)*

А пасля – калі здарыцца, што я сыду –
застанецца нешта
маё
ў маім свеце –
застанецца крохкі след цішыні
сярод галасоў –
слабое дыханне беллага
у сэрцы блакітным...

І адным лістападаўскім вечарам
кволая дзяўчынка
на рагу якой-небудзь вуліцы
будзе прадаваць хрызантэмы,
і будуць зоркі
ледзяныя, зялёныя, дальнія...
Нехта заплача
хто ведае дзе, хто ведае дзе...

Нехта будзе шукаць для мяне
хрызантэмы
па свеце,
калі здарыцца, што незваротна
я павінна буду пайсці.

29 кастрычніка 1930

Новы твар

(Il volto nuovo)

Тое, што некалі ў мяне
быў вясновы смех –
пэўна;
і ты не толькі бачыў яго, ён адбіваўся
ў тваёй радасці:
я таксама, хоць і не бачыла, адчувала
той смех
цёплым святлом
на твары.

Пасля была ноч,
я засталася на вуліцы
ў завірусе:
святло майго смеху
памерла.

Згаслай лампадай
я апрытомнела на світанку.
дзівілася рэчам,
спасцігаючы
сярод іх
свой схаладнелы твар.

Мне захацелі падараваць
новы твар.

Нібыта ў царкве перад іконай,
што змяніла выяву,
ніводная старая не хоча больш
укленчваць і маліцца,
бо не знаходзіць
любых абрысаў Мадонны,
а гэтая здаецца ёй
амаль што распуснай
жанчынай –

так цяпер і маё сэрца
перад маёй незнаёмай
маскай.

20 жніўня 1933

Лёс

(Un destino)

Ліхтары і прытулкі
на раздарожжах
забралі папалечнікаў.

Табе застаецца
белая дарога ўначы,
якую паказвае вецер,
смазе тваёй –
імклівая вада крыніцаў,
стамлёнай душы –
трава на палетках, што ўзнаўляецца
у прасторы сну.

У яго магутным агні
кожная людская істота
свайму адзінаму жыццю аддаецца.

Але на павольнай
хадзе тваёй ракі, што не мае вусця,
цяпер трымціць срэбнае святло
бясконцых жыццяў
вольных зорак.

І, калі ніякія дзверы
не адчыняюцца ад тваіх намаганняў,
калі вяртаецца
табе на кожным кроку цяжар твайго твару,
калі належыць табе
гэтая, мацнейшая за боль,
радасць самой ісці далей
у празрыстай пустыні тваіх гор,
тады прызнаеш,
што ты паэт.

13 лютага 1935

Малітва да паэзіі
(Preghiera alla poesia)

О, як ты абцяжарваеш
душу мне, паэзія:
ведаш, калі я знікну ці згублюся,
ты адмовіш сабе ў існаванні
і змоўкнеш.

Паэзія, прызнаюся табе,
ты – мой глыбінны голас:
ты гэта ведаеш,
ты ведаеш, што я здрадзіла,
я хадзіла па залатым лузе,
які быў маім сэрцам,
патаптала траву,
зруйнавала зямлю,
паэзія, тую зямлю,
дзе ты мне дала
свой самы пяшчотны спеў,
дзе ранкам у першы раз
я ўбачыла палёт жаўрука ў вышыні
і душой захацела ўзняцца.
Паэзія, паэзія, заставайся
маім глыбінным папрокам,

о, памажы мне знайсці
мой пакінуты верхні горад.
Паэзія, дары сябе толькі таму,
хто расчуленымі вачыма
шукае сваю душу,
о, зрабі мяне вартай цябе
і ахоўвай мяне, паэзія.

23 жніўня 1934

Час

(Тетро)

I

Пакуль ты спіш,
над гарою мінаюць
сезоны.

Снег на вышынях
растае і дае жыццё
ветру:
за домам прамаўляе луг,
святло
п'е сляды дажджу на сцяжынках.

Пакуль ты спіш,
мінаюць сонечныя гады
між вяршынямі лістоўніц
і аблокамі.

II

Я магу збіраць канваліі,
пакуль ты спіш,
бо ведаю, дзе яны растуць.

І мой сапраўдны дом
далёка са сваімі дзвярыма
і камянямі.

Я больш не знаходжу яго.

Ды хай сабе блукае

вечна

па лясах –

пакуль ты спіш,

і няспынна растуць

канваліі.

28 мая 1935

Упэўненасць

(Certezza)

Ты – трава і зямля, адчуванне,
калі ступаеш босымі нагамі
па ўзараным полі.

Для цябе завязала чырвоны фартух
і цяпер нахіляюся да гэтай маўклівай,
схаванай ва ўлонні гор, крыніцы:
ведаю, што раптоўна –
поўдзень нахлыне крыкамі
сваіх берасцянак –
ўзнікне твой твар
у ясным люстэрку побач з маім.

9 студзеня 1938

Цягнікі

(Treni)

Уначы
рух па сцяне павольны
чырвоных ценяў запускаў цягнікі:
счэпкі глухія ўдары
аб сон разбіваліся.

І змывала
лёгкім падзеннем дажджу
поўны крышталікаў дым: мары
пачыналіся бясконцамі бліскучымі
рэйкамі ўздоўж ракі.

Часам яшчэ і цяпер
далятае праз сон той грукат
бязладны
і па нямых вечаровых вулках ля марудных
драўляных вагонаў абуджае
ў крыві
скрыгатам доўгім – і той даўні пякучы
спалох, і мару
пра эшалоны.

Турын, 1 мая 1937

Дзікая песня
(*Canto selvaggio*)

Я крычала радасна на заходзе сонца.
Шукала пад сіверам цыкламены:
паднялася да падножжа скалы паважнай,
у зморшчынах, расколатай хмызнякамі.
На лугі, пабітыя каменяпадам,
на белыя галоўкі стакротак,
на мае валасы, на маю аголеную шыю,
з высокага неба ападаў вецер.
Я крычала радасна, сыходзячы долу.
Захаплялася няскоранай дзікай сілай,
ад якой калені мае прагнуць стромаў;
невядомай і чыстай сілай, што напяла
мяне быццам лук для дакладнага стрэлу.
Цыкламенавы водар – па ўсім шляху;
уздыхалі з палёгкай у ценю лугі,
яшчэ трапяткія ад залатой пяшчоты.
Далёка, у трохкутніку зеляніны,
затрымалася сонца. Я б хацела
імкліва скочыць у гэтае святло,
і легчы на сонцы, і распрануцца,
каб бог перад смерцю напіўся
маёй крыві. Пасля застацца ўначы
ляжаць на лузе з пустымі венамі:

зарапады білі б раз'юшана
маё мёртвае ссохлае цела.

Пастура, 17 ліпеня 1929

Альпійская вада

(Asqua alpina)

Радасць – спяваць як ты, ручаіна,
радасць – смяяцца
і адчуваць у роце белыя,
як твой галечнік, зубы;
радасць – нарадзіцца
толькі цяпер, у сонечнай раніцы
на выгане
між фіялак;
забыцца пра ноч
і ўкус леднікоў.

(Брэіль) Пастура, 12 жніўня 1933

Горны прытулак *(Rifugio)*

Туман. Камянёў падзенне
ў канавы. Па начах галасы вады
са снягоў збягаюць долу.

Ты расцілаеш мне коўдру
на саламяным матрацы:
дужымі рукамі сваімі
захінаеш мне плечы, мякка,
каб холад
не дакрануўся.

А я думаю
пра вялікую таямніцу, якая жыве
ў табе, за тваім пяшчотным
жэстам; пра пачуццё
нашага чалавечага братэрства
без слоў, між вялізных
выступаў горных.

І можа ў маўчанні між намі,
болей зорак, і таямніцаў,
і шляхоў неспасціжных,
чым ва ўсім гэтым небе,
распрасцэртым за туманамі.

Брэіль, 9 жніўня 1934

Пахаванне без смутку

(Funerale senza tristezza)

Гэта не ёсць памерці,
гэта – вярнуцца
да вытокаў сваіх, да калыскі:
ясным днём,
як да ўсмешкі маці,
якая чакала.

Палі заіnelыя, дрэвы пад срэбрам, хрызантэмы
белыя – дзяўчынкі
ў белых сукенках,
у вэлюмах колеру прымаразку,
голос – цурчанне вады,
яшчэ жывой між
змерзлымі берагамі.

Агеньчыкі свечак, пагаслых
у ранішнім ззянні,
распавядаюць
пра адыход
рэчаў зямных –
пяшчотны –
пра вяртанне істот чалавечых
па кладках паветраных
неба,

па бялюткіх грэбнях дрымотных
гор
да другога берага, да лугоў
сонечных.

3 снежня 1934

Сарамлівасць

(Pudore)

Калі нейкае з маіх бедных словаў
табе падабаецца
і ты мне пра гэта кажаш,
хоць бы толькі вачыма,
я расхінаюся перад табою
ў бласлаўленай усмешцы,
але дрыжу,
як мама маленькая юная,
што нават чырванее,
калі нейкі мінак называе
прыгожым яе дзіця.

1 лютага 1933

Спакой

(Расе)

Слухай:

так блізка звiнiаць званы!

Бачыш: на бульвары выцягнуліся таполі,

каб прыняць іх звон. Кожны ўдар

як бязмежная ласка, аксамiтнае покрыва

спакою, што апусцiла ноч,

каб агарнуць мой дом і маё жыццё.

Усе рэчы побач вялiкiя і цьмяныя,

як успамiны дзяцiнства.

Дай мне руку: я ведаю, колькi твая рука

пакутавала ад маiх пацалункаў. Дай мне яе.

Сёння вечарам не гараць мае вусны.

Будзем проста гуляць: вулiца доўгая.

Чытаю на далёкай адлегласцi будучыню,

як на лiсце, што перада мною:

пасля малюнак раптоўна знікае

у невядомасцi цемры, як гэтая

чыстая старонка, што рвецца раптоўна

на цёмнай воўне стала.

Але хадзем гуляць: нават невядомасць

мяне не палохае, калi я з табою.

Ты робiш мяне паслухмянай і чыстай,

як дзiця, што молiцца і засынае.

Карнiзiё, 3 лiпеня 1929

Неба ўва мне

(Il cielo in te)

Я не павінна забыцца,
што неба
было ўва мне.

Ты
быў небам ува мне,
ніколі не лашчыў мой твар,
а толькі тады, калі я гаварыла пра Бога,
кранаў мой лоб
лёгкімі пальцамі і гаварыў:
– Ты робішся прыгажэйшаю, калі думаеш,
пра добрае.

Ты
быў небам ува мне,
бо кахаў мяне не дзеля мяне самой,
а за тое зерне
добра,
што спала ўва мне.

І калі туга па нязбытным мяне змушала
да доўгага плачу,
ты моцнымі пальцамі
выціраў мае слёзы і казаў:
– Як зможаш ты заўтра стаць мамай
дзіцяці нашаму, калі цяпер так плачаш?

Ты
быў небам ува мне,
бо кахаў мяне
не за маё жыццё,
а за другое жыццё,
што магло ўва мне
прарасці.

Ты
быў небам ува мне,
вялікім сонцам, што ператварае
у празрыстае лісце дзёран,
і хто хацеў ударыць цябе,
бачыў, як выляталі з рукі
птушкі,
а не камяні –
птушкі –
што сваімі пёркамі ў небе пісалі
жывое тваё імя
бы ў старадаўніх
цудах святых.

Я не павінна забыцца,
што неба
было ўва мне...

11 лістапада 1933

Прыгажосць

(Bellezza)

Табе аддам сябе самую,
ночы мае бяссонныя,
павольнае глытанне
неба і зорак – выпітых
у гарах,
брыз пяройдзеных мораў
на заклік далёкіх світанкаў.

Табе аддам сябе самую,
цнатлівае сонца маіх ранкаў
на казачных берагах
між ацалелых калонаў,
і алівы, і каласы.

Табе аддам сябе самую,
палудні
на краю вадаспаду,
заходы сонца
ля ног статуй, на пагорках,
сярод кіпарысаў, ажыўленых
гнёздамі.

А ты прымі маю здзіўленасць
стварэння,
маё трымценне сцябліны
жывой у коле
даляглядаў,
сагнутаі пад ветрам
празрыстым – прыгажосці:
а ты дазволь мне глядзець у вочы,
што Бог табе даў,
такія поўныя неба –
глыбокія, як стагоддзі святла,
абрынутыя за
вяршыні.

4 снежня 1934

Сон на пагорку

(Sogno sul colle)

Халодным ранкам пад алівамі
я хацела б
падняцца ўгару
і павітаць
адтуль з лёгкіх
покрываў срэбных
бледнае сонца і палёт
павольных аблокаў
у напрамку да мора.

Я хацела б сабраць букет барвінкаў,
расквітнелых
між паваленых дрэваў,
і пайсці па цёмнай даліне
каменных дубоў
з блакітным падарункам ля сэрца.

І так наблізіцца
да муроў старажытных,
абавітых плюшчом,
я хацела б,
і пастукацца ў браму кляштара.

Я хацела б быць маўклівым манахам,
што ідзе ў вераўчаных сандалях
пад скляпенні кляштара
і чэрпае, як даўней, ваду
сапраўдную з калодзежа,
і здавальняе смагу
лавандаў і ружаў.

Я хацела б
перад келляй
мець
чатыры метры зямлі
і кожны вечар
пры святле першых зорак
павольна капаць
сабе яміну,
думаючы аб пяшчотным заходзе,
калі прыйдуць,
спяваючы псалмы,
браты
і пакладуць мяне сярод
чубкоў лаванды,
і апусцяць на маё сэрца
нібы мёртвыя
кветкі
мае стамлёныя рукі,
складзеныя накрыж.

Асізі, 24 студзеня 1933

Сельскія могілки *(Cimitero di paese)*

Сельскія могілки,
на якія далёкія горы
з задуменнаю ўсмешкай першага снегу
глядзяць; куды ўваходзяць жывыя
бледным апоўднем, як
у сад улюбёны.

Дзеці нясуць светлыя хрызантэмы,
сабраныя пад агароджай
кветніка: блытаюцца
ў доўгіх сцяблінах, узыходзячы
па каменных прыступках
да брамкі.

Мамы прыносяць
таксама дзяцей на грудзях, ціхіх
у сне, ружовых
бы самыя вялікія
хрызантэмы.

На магілах найпрыгажэйшымі
вяночкамі пазначаюць крыжы
і словы спакою
чалавечыя рукі: чыстыя
ў творчай любові, як
рукі дзяцей,
з якімі пераплятаюцца.

Далятае з кароткімі перапынкамі
спеў птушыны з лесу,
і яго чуваць
над шолахам крокаў
у белай даліне.

2 лістапада 1933

Вечар на цвінтары
(Sera sul sagrato)

Касцёл спусціўся з гары,
і здзівіўся – калі ўбачыў
возера – і, белы,
спыніўся тут.

Цяпер падтрымлівае
сваёй зачыненай брамай мае стамлёныя
плечы: збірае
у маіх вачах спакой
свайго вялікага твару,
каб углядацца ў вечар.

А я гляджу на кіпарысы побач,
на вёску, на берагі,
на доўгі востраў, агорнуты
агнямі і хвалямі:
на востраў,
у глыбіні лесу,
на нейкі дом, дом мары –

Я адчуваю побач магілы –
але іх не бачу – дрыжу
кожнай зёлкай, якая цячэ
ля маіх ног.

Я думаю, што сэрца ўжо можа
спыніцца,
калі для яго б'юцца ўнізе
вялікія нябачныя сэрцы
званіцаў –
калі адзінае неба
гарыць павольна і змешвае
ў апошнім святле
мары, адсутных
і балесных
жаданні жывых
супакойвае – робячы іх сапраўднымі
і вечнымі.

3 лістапада 1933

Пад'ём

(Salire)

Мы ўздывемся на плато,
дзе лятае ластаўка світанку,
што акунае ў крыніцы
залатое крылле
і тчэ гняздо
на велізарным гмаху
гары.

Мы падымемся на плато,
дзе аблогі праходзяць адно за адным,
павольна, ледзь кранаючы снег,
як вятружнікі
на бледным возеры.

Мы падымемся за кедры, за сосны,
дзе будзем адныя пад голым небам,
адныя – калі вецер выкрыкне ў цішыні
нашае імя,
вымаўленае Богам,
і настане час сыходзіць.

19 снежня 1933

Альпы

(*Alpe*)

На стромай сцяне я заўважыла
барвовую пляму, і мне здалося,
што гэта кроў: а гэта былі лішайнікі,
пляскатыя і бяшкодныя. Але я задрыжала.
Тым не менш, шалёная бліскавіца імпэту
і вокаімгненная праўда сталіся б
палётам і сутыкненнем, і пунсовым струменем
сапраўднай крыві. Так, цудоўна памерці,
калі нашае юнацтва караскаецца
ўверх па скале, каб скарыць вышыню.
Цудоўна падаць, калі нервы і плоць,
вар'яцеючы ад сілы, хочуць зрабіцца душой;
калі з глыбіні расколіны
яснае неба здаецца бесстаронняй
рукою, якая дабраслаўляе горныя пікі,
што, быццам паводле таемнага даручэння,
нясуць нерухомую варту. На вяршынях –
вечер, што нас абвінае, ён – як дыханне
таемных жыццяў, абпаленых чысцінёю,
а сонца – усёпаглынальная любоў
і, на паўдарозе да кручы, мігруюць аблогі

над далінами, адкрываючы ў разрывах
адбіткамі мары задумліваю
галізну зямлі, – тады цудоўна
разбіцца аб валун, і яскравае
жыццё шукае смерць, калі не маніць
той, хто кажа, што адсюль блізка да Бога.

Пастура, 28 жніўня 1929

Венецыя

(Venezia)

Венецыя. Цішыня. Крокі
басаногага дзіцяці
па бруку
напаўняюць рэхам
канал.

Венецыя. Павольнасць. Па кутах
муроў прарастаюць
дрэвы і кветкі:
нібыта падарожжа
доўжыцца цэлую весну,
нібыта травень
цяпер
бы нітку раскручвае
іх для мяне.

Ля калодзежа на маленькай
плошчы час
знаўшоў травінку між камянёў:
звязвае ёю
свае адлікі з крылом
голуба і глухімі ўдарамі
вёслаў.

22 кастрычніка 1933

Папярэджанне

(Ammonimento)

Вось, я больш ніколі не ўбачу вачэй тваіх
чыстых, якімі іх бачыла
ў першы вечар, светлых,
як валасы, – і ясных,
як лёгкія лампадкі.

Я ведаю, які іх пясок каламуціў,
цяпер – які смутак,
што некалі быў маім.

Гляжу разгублена,
як нараджаецца ў табе жыццё,
што я ўжо пражыла, і адбыла, і скінула
ўсякае покрыва. Я хацела б
цяпер голас мець тваёй маці,
каб гаварыць з табою,
не згадваючы пра мяне.

Я хацела б табе сказаць:

– О, не будзем спыняцца тут, дзе вецер
паваліў на нашым шляху дрэва,
што ўпала,
як крыж.

О, не будзем думаць, што дастаткова плачу,
каб запаліць лампадку мёртвых.

Алею просіць лампадка,
дроваў – агонь:
полымя не ўспыхне толькі ад нашага подыху.
Але жыццё – неабсяжны лес
з дрэвамі і сцяжынкамі
бясконцымі. Трэба
глядзець у глыбіню, сячы
галіны мёртвыя нашай сякерай:
высокім будзе
на апошняй палянцы агонь,
тым вышэйшым, чым большым
станецца пакаранне.

Тады будзе соладка
стомленаму лесарубу
прылегчы – каля дроваў
падпаленых,
і пад гэтым цёплым святлом
у сон апусціцца.

28 кастрычніка 1933

Рака

(Fiute)

О дзень,
о рака,
о непাপраўнасць сыходу –

расце на тваіх берагах хлусня,
быццам цвёрды жвір, –
паўстае ў тваім вусці белая
пахавальня для тваіх
хваляў –

о дзень,
о рака,
о непাপраўнасць сыходу, што працінае душу, –

о душа мая
у абранай самоце,
бо жывая ўваходзіш
у сваю труну.

17 снежня 1933

Снег на гары Грапа

(Neve sul Grappa)

О, вялікі алтар Грапы, падстаўлены
даляглядам
з белым мармурам
снегу,
з вянкамі голых ружоўнікаў
і кіпарысаў,
што павольна падымаюцца па лесвіцы
узгоркаў – па тваіх баках, –
о, вялізная гара, раскінутая
над зямлёй,
як рукі юнага героя,
які ў цішыні ахвяруе
сабой, –
не ад сонца,
а з глыбіні твайго сэрца,
з крыві,
што прыняло тваё каменнае сэрца,
прамень нарадзіўся,
што асвятляе цябе па вечарах, –
і аблокі над табой –
як запаленыя ліхтары
ля парога нябёсаў.

Азола-Басана, 30 студзеня 1934

Зеляніны водар

(Odor di verde)

Зеляніны водар –
маё страчанае дзяцінства –
калі я ганарылася
пабітымі каленямі –
ірвала непатрэбныя
кветкі, траву ля сцяжынак,
потым іх выкідала –
бо займалі мне рукі, –

водар жнівеньскіх лясоў – па абедзе –
калі ірвуцца на палаючым твары
павуцінкі –
беглі праз ручаіны, пырскі з-пад каменя,
ногі ў вадзе,
а холад працінаў аж да запясцяў –
сонца, сонца
на голай шыі –
святло, што выбельвала валасы, –
водар зямлі,
маё страчанае дзяцінства.

Пастура, жнівень 1934

Думка
(*Pensiero*)

Мець два доўгія крылы
ценю
і схіліць іх над тваім гэтым болям;
быць ценом, спакоем
вечаровым
вакол тваёй згаслай
усмешкі.

Травень 1934

Між снягоў

(Nevai)

Падымалася ў дзень высокі, што жыве
за ялінамі,
хадзіла па палях і гарах
светлых –
Пераплывала азёры мёртвыя – і таемны
спеў мне нашэптвалі хвалі
зняволеныя –
прайшла па берагах белых, клікала
па імёнах гарычкі
паснулыя.
Я марыла ў снезе аб неабсяжным
горадзе кветак
пахаваным,
я была на гарах,
як калючая кветка, –
і глядзела на скалы,
на высокія рыфы
у моры вятроў,
і спявала сабе аб далёкім
леце, што сваімі горкімі
рададэндранамі
у маёй крыві палымнела.

1 лютага 1934

Смерць паравіны
(Morte di una stagione)

Усю ноч ліў дождж
па ўспамінах пра лета.

У цемры мы выйшлі
пад скрушны грукат камянёў,
спыніліся на беразе і свяцілі ліхтарамі,
правяраючы бяспеку мастоў.

На досвітку мы ўбачылі на правадах
змоклых запэцканых ластавак,
што вышуквалі таемныя знакі адлёту –
і адлюстроўваліся на зямлі
абліччамі, распушчанымі ў фантанах.

Пастура, 20 верасня 1937

Малітва
(Preghiera)

Божа, ці чуеш,
што не маю болей голасу,
каб паўтараць
Тваю таемную песню.
Божа, ці бачыш,
што не маю болей вачэй
для Твайго неба, для Тваіх аблокаў
суцяшальных.

Божа, за ўсе мае слёзы
вярні мне хоць кроплю Цябе,
каб я ізноў ажыла.

Бо Ты ведаеш, Божа,
што ў далёкія часы
і я захоўвала ў сэрцы
цэлае возера, вялікае возера –
Тваё люстэрка.

Але ўсю ваду з мяне выпілі,
о Божа,
і цяпер у сэрцы
маім пустая пячора
да Цябе сляпая.

Божа, за ўсе мае слёзы,
вярні мне хоць кроплю Цябе,
каб я ізноў ажыла.

20 кастрычніка 1932

Каханаму

(All'amato)

Ты ў сэрца вярнуўся,
як голас
таго, хто прыходзіць,
хто пакой запаўняе раптоўна,
калі ўжо вечар.

Тут заставаўся
толькі гадзінаў
цяжар, застылых
у шэрым каменні,
крок па раўніне
павольны каналаў
пад таполяў голымі аркамі. І бедныя
вуліцы лістапада,
парэзанья рышткамі
там, у канцы будынкаў...

І было маё існаванне,
у якім кожны дзень паўтараліся
рухі рукі жывой,
што бязвольна падала,
закрываючы Богавы вусны.

І быў пясок,
што сыпаўся долу
на Божы пажар.
Быў серп,
што кусаў
Божыя травы.
Камень,
што падаў на сабакаў,
на птушак Божых.
Значыць, ты вярнуўся,
ты – у сэрца, –
бы голас
таго, хто прыходзіць,
калі больш ніхто не чакае,
таму што ўжо вечар.

Ты ў сэрца вярнуўся,
як ластавак
верных чародка,
што віюць новыя гнёзды
пад цёмнай страхою сэрца.
Ты вярнуўся, як пчолаў рой
у пошуках
кветак сваіх, – і пазалаціў
родны сад.

Цяпер адчуваю, што ў садзе
растуць для цябе мае новыя
кветкі. Адчуваю, як прарастаюць
на пашах, дзе
расталі снягі,
жоўтыя анемоны,
і з глебы нябеснай
зоркі – да тых падобныя –
зоркі – пасля таго, як знік
мароз вечаровы,
а ноч стала зямлёю ўрадлівай –
гарой
веснавою
Божай.

6 лістапада 1933

Светлакося смерць

(La morte bionda)

– Прыгожая... маленькая... светлакося... –
ты гаварыў – і святло,
што распускала ў туманнай вуліцы
свае блёклыя космы,
адгукалася
словам плачу твайго.

– Светлакося... прыгожая... – унізе
ля брамаў, уздоўж бледных паркаў,
пад нагамі рыпела
лістападаўскае лісце, святлела
на зямлі, як упалыя аблогі:
здавалася, што не жанчыну
ты так аплакваў,
але далёкую
мёртвую паравіну,
восень і яе
залатую пахавальню...

– Маленькая... прыгожая... – і ўсё,
што спіць пад вэлюмам туману,
усё, што плачам
прамаўляе, схаваным у голасе плачам,

усё, што ўмее
існаваць дзеля смерці,
было сярод нас
са сваімі сумнымі
светлымі косамі...

9 лістапада 1933

Голас

(La voce)

Свой голас табе аддавалі
сусветы
рэчаў нямых,
надзея,
што бяскрыла хаваецца ў гнёздах,
што пад зямлёю хаваецца
нерасквітнелая.

Свой голас табе аддавалі
таямніцы
ўсяго, што побач са смерцю
хоча зрабіцца жыццём:
сцяблінка травы
пад лісцем падгнілым,
першы смех выратаванага дзіцяці
побач з агоніяй
у калідорах
бальнічных.

Цяпер, калі з высокіх
начных галінаў
званіцаў – звонкае рэха –
падае і апускаецца ў сэрца,
як плод ва ўзаранае поле –

тады гучыць твой голас
ува мне –
гэтай нотай
шырокай і самотнай,
што шэпча аб пахаваных марах
свету, прыгнечанага
па святле настальгіяй.

10 снежня 1933

Крушэнні
(Naufraghi)

Крушэнні на скалах
кожны расказвае
толькі сабе – гісторыю мілага дома
страчанага,
сам сябе слухае,
калі гаворыць уголас
над пустынным плачам
мора.

Сумны пакінуты сад душа
акаляе агароджаю дзікай
каханняў:
памерці – гэта
зноў заўважыць ажыны,
што ў нас прараслі.

19 снежня 1933

Прага лёгкіх рэчаў
(*Desiderio di cose leggere*)

Зараснікі чароту светлыя,
як жытнёвае поле
ля нябеснага возера,

а дамы далёкае выспы
колеру ветразя
адплыць гатовыя –

Прага лёгкіх рэчаў
у сэрцы, цяжкім
як камень
пасярэдзіне лодкі –

Але прыйдзе аднойчы ўвечары
на гэты бераг
вызваленая душа:
не згінаючы чаратоў,
не рухаючы вады ці паветра,
паплызем – разам з дамамі
далёкай выспы,
да высокага рыфа
зорак.

1 лютага 1934

Раўніна
(*Pianura*)

Час ад часу я ўвечары хацела б
падняцца на званіцы, што на раўніне,
убачыць вялікія ружовыя аблогі,
грувастка на даляглядзе,
як горы, сатканыя
з промняў.

Хацела б, каб цені таполяў мне падказалі,
дзе рака працякае
і якое нясе паветра;
ведаць, дзе народзіцца заўтра
сонца
і пойдзе якой дарогай, накрэсленай
па ўжо выбеленым рысе,
па пшаніцы.

Хацела б пакратаць пальцамі
край званоў, калі надыходзіць дзень
і брыз уздымаецца:
чуць, як адбіваюцца ў бронзе ўзмахі
вялікіх далёкіх палётаў.

Адрадзіцца

(Rinascere)

I

Ты толькі маёй павінен быць
радасцю:
адтуль,
да маёй цяжкай плоці,
цягнешся нават
з немых могілак сярод скалаў і снегу,
дзе
пахавана маё каханне.

Завяршыліся
многія жыцці.

А ты – наўюткі,
на сонцы, на зямлі
зрушанай –
як насенне, што магчыма
не хоча прарастаць –
але яго дастаткова,
каб накарміць птушку.

Лёгкая птушка –
маё сэрца,
а кожны твой погляд –
яе глыбокі палёт
у час далёкі
блакітны –
толькі мая
радасць
і адраджэнне ў табе.

II

Адрадзіцца – ты не ведаеш:
аднойчы ўвечары,
калі ўсе лямпы здаюцца
разбітымі,
а рукі – доўгім цяжарам –
кранутых рэчаў сэнс
нікому з тваіх пальцаў больш
не сцерці –
аднойчы ўвечары
прыходзіць вецер,
у вопратцы, поўнай зорак,
лісця, скрадзенага ў восені,
выратаваных птушак –
і вызваляе іх на тваім твары,
і гаворыць:

– Ляці,
ты навятокая,
я панясу цябе –

«Ты навятокая»: ты запальваешся ўночы
як ад дыхання позняй варты,
як у пачатку дзён,
над бясформенным сном
світанне –

Адрадзіцца – ты хіба не ведаеш:
як першая цнатлівая ласка
святла
на твары сляпой зямлі –
і ў пячорах абуджэнне пастухоў,
салодкі рух
статку, што вызваляецца з ценю,
што выходзіць –
са сваімі народжанымі ягнятамі
у апошнюю ноч,
са сваімі званочкамі,
памытымі ў рачной
затоцы.

Мілан, 24 кастрычніка – 8 лістапада 1934

Тры вечары

(Tre sere)

У першы вечар быў дождж
аглушальны, чорны –
а я на ростанях
расшыфроўвала назвы
невядомых дарог –
адна на ўскраіне
новага горада,
адна са сваёй здабычай
шчасця – рэхам
твайго голасу.

Пасля над гарамі была празрыстасць
спапяляльная ночы –
і адлюстраванне на снезе
незлічоных зорак,
і прылеглыя ў серабрыстым сне
тонкія цені
галінаў –
Я адна, сама празрыстая
ў слабым паўночным ветры,
я – у спакоі
з яснасцю неба,
са звыклым успамінам
аб тваім паглядзе.

Сёння ўвечары – туман, глухая бель,
вакол трымцення майго
чакання – вэлюм
на нявыказаным слове,
абароненым – праз боязь часу,
праз спешку
жыць.
Паўза... Туманом ахутваецца
сэрца,
спыненае і супакоенае,
каб не чуць
ўласнага біцця.

1 снежня 1934

Любоў на адлегласці

(Amore di lontananza)

Памятаю, што, калі я была
у бацькоўскім доме на раўніне,
маё вакно выходзіла
на лугі; далей за лясной сцяной
хаваўся Цічына¹ а, яшчэ далей,
была цёмная палоса ўзгоркаў.
Я тады бачыла мора толькі
аднойчы, але аб ім захавала
горкую настальгію закаханай.
Пад вечар я ўпарта глядзела на далягляд;
прымружвала вочы; лашчыла
абрысы і колеры паміж вейкамі:
і паласа ўзгоркаў выроўнівалася,
трапяткая, блакітная: мне здавалася морам
і падабалася больш, чым мора сапраўднае.

Мілан, 24 красавіка 1929

¹ Цічына – рака.

Легкадумнасць

(Sventatezza)

Памятаю вераснёўскі апоўдзень
на Мантэла. Я – дзіцёнак яшчэ,
з тонкаю коскай і свербам
каленяў ад шалёнага лазання.
Мой бацька, прыгнуты ў траншэі,
выкапанай у пагорку зямлі,
паказваў мне праз шчыліну
П’явэ¹ і ўзгоркі; гаварыў са мной
пра вайну, пра сябе, пра сваіх салдатаў.
У цені халодная вострая трава
краналася маіх лытак: пад зямлём,
карані, магчыма, усё яшчэ высмоктвалі,
апошнія кроплі крыві. Але я гарэла
жаданнем выскачыць прэч,
пад нахабнае сонца, каб сабраць
з жывой агароджы жменьку ажынаў.

Мілан, 22 траўня 1929

¹ П’явэ – рака, Мантэла – узвышша ў яе наваколлі ў італьянскай вобласці Венета. У Першую сусветную вайну там адбываліся цяжкія баі.

Водар сена

(Odore di fieno)

Хто ведае, адкуль далятае
гэты водар сена:
цяжкі нібыта крыло,
што ляцела з вельмі далёкага краю.
Аслабла і ўпасці гатовае
на мяне, з хваравітай знямогай,
быццам подых істоты,
што болей не можа дыхаць.
Плач невядомага перарванага шляху
трымціць у маёй грэшнай душы,
звонам глухім таго цвыркуна ў садзе,
што падточвае цёмную адзіноту.

Мілан, 1 чэрвеня 1929

Вераснёўская фантазія

(Fantasia settembrina)

Сённяя ўночы праходзіла восень:
яе суправаджаў жартаўлівы аркестр
дажджу з парывамі ветра і высвістваў
для яе пяшчотную балату¹.
Працэсія танчыла на дахоўцы
і тупала ў вадасцёкавай рыне
да самага тушэ; пасля кампанія
ўся разам рушыла ў бок гары
следам за рудой сваёю сінёрай.
І ўсю ноч сябры радасна балявалі
сярод лясоў. Доўгімі шэрагамі
на хрыбты палезлі самыя смелыя,
смяліся наверх, як вар'яты,
на скалах самых крутых. На досвітку
імкліва каціліся ўніз, быццам падалі,
саслізгвалі па вершалінах каштанаў,
руйнаючы бярозы,
разрываючы аб чубы рабінаў
залатыя тунікі, пакідаючы
драпіроўкі туману на зараслях ажыны.

¹ Балата (*ит.* ballata, ад ballare танцаваць) – паэтычная і музычная форма ў Італіі XIII – пачатку XV ст. лірычнага зместу.

Сённяя ўранку, калі сонца
накрэсліла золатам горы,
яны зніклі. Але на спіне
кожнага куста засталіся сляды
начной вечарынкi: жоўтыя ўспышкі,
барвовыя ўспышкі на кожнай галіне
як гірлянды зорак; прыгаршчы
іржы ў гушчы лістоты,
як нахабныя жмені канфеці;
кубачкі познацвету, якія, спяшаючыся,
пагублялі па лугах феі;
а нам слабым рэхам калыханак
засталося начное шапаценне дажджу;
а нам засталася забытая дабрыня –
цёплая пяшчота дзіцяці –
а нам засталася безыменная маркота –
жаданне прыску і пяшчотных дотыкаў...

Пастура, 30 верасня 1929

Прыгода вады
(*Vicenda d'acque*)

Маё жыццё было падобным да вадаспаду,
выгнутага ў пустату;
маё жыццё было каранавана
пенай і пырскамі.
Крычала шаленства падзення
ў глыбіню сляпую;
грымела спакуса сябе аддаць
гарачаму спеву,
равучай ахвяры
ненаеднай таямніцы маўчання.

А зараз маё жыццё падобнае да возера,
выбітага ў скале;
крык падзення – толькі смутны
шэпт з глыбіні душы.
О, дазволь мне разысціся мяккімі коламі
зялёна-блакітнай пяшчоты:
дазволь мне адпачыць ад празмерных
скокаў, каб я нарэшце маўчала:
каб пасля гэтую калыску і рэха
я знайшла ў пуштаце і маўчанні.

Мілан, 28 лістапада 1929

Вяртанне ўвечары

(Ritorno vespertino)

Званы няўмольныя
гучнымі ўдарамі
б'юць стамлёную на сонцы галаву –
Сонца тоне – тоне –
Сонца ўпала,
за горы ўпала –
Ластаўкі пралятаюць адна за адной
свінцовыя, таропкія, маўклівыя –
можа вяртаюцца з любоўнай сустрэчы –
трымаюць у сэрцах адчайнае «бывай» –
слізгаюць на чорных крылах –
слізгаюць на доўгіх крылах –
адлятаюць – і губляюцца
між далёкіх дахаў.

Пастура, 20 ліпеня 1930

Спакойнае возера

(Lago in calma)

Не. Нельга падняцца: вялізная пустата
навісае над намі, вялікае белае святло
палае і руйнуе душу.

Бачыш, як нахіляюцца
вяршыні, і як шчыльныя сосны
збягаюць у даліну?

Не імпэт узыходжання
пабуджае пікі атакаваць блакіт,
але страшная неабсяжнасць неба
іх адштурхоўвае і прыгнятае.

У расколіны хаваюцца
агломшаныя снягі, што растуць
на голых лугах, сярод чорных елак
сярэбранымі косамі рэчак,
быццам спявак уздыхае аб спакоі
далёкага возера.

Застанемся ля возера, родная душа;
застанемся ў гэтым спакоі.

Глядзі: неба ў вадзе не такое шырокае,
а больш сцішанае, больш жывое.

Мы сядзем у гэтую старую лодку,
што высахла на пляжы:

вёслы зламаныя, але, лежачы
на нізкім дне, не будзем бачыць зямлі,
і хваля, што будзе біцца ў карму,
будзе калыхаць лодку,
нібыта мы плавём.

Адпывем вось так, ад гэтых мяккіх
схілаў, якія пахнуць ядлоўцам: рушым
з сонцам на грудзях, сонцам,
што сілкуе і саграе;
рушым павольна ў белым пабожным сне
бязмежнага спакою
толькі з нашым каханнем
у бок незаўважаных пляжаў.

Сільваплана, жнівень 1930

Прастора

(Largo)

О дазвольце, дазвольце мне быць
нічыйнай
на гэтых старых вулках,
у якіх патанае вечар –

О дазвольце, дазвольце згубіцца мне
цень у цені –
вочы –
два келіхі, паднятыя
да апошняга святла –

І не пытайцеся ў мяне – не пытайцеся
чаго я хачу,
і чым я ёсць,
калі для мяне ў натоўпе пустэча,
а ў пустэчы – таямнічы натоўп
маіх фантазмаў –
і не шукайце – не шукайце
таго, што я шукаю,
калі бяскроўная бледнасць неба
асвятляе мне дзверы царквы
і штурхае ўвайсці –

Не пытайцеся, ці маюся я
і каму я маюся,
і навошта маюся –

Я проста заходжу
атрымаць перадышку,
а лаўка і цішыня,
у якой пра рознае рэчы сёстры гавораць –
бо і я рэч таксама –
нічыйная рэч,
што ідзе старымі шляхамі свайго свету –
вочы
два паднятыя келіхі
да апошняга святла...

Мілан, 18 кастрычніка 1930

Прадказанне

(Presagio)

Вагаецца апошняе святло
між счэпленымі пальцамі таполяў –
цень дрыжыць ад холаду і чакання
за нашымі спінамі
і павольна варушыць рукамі,
каб зрабіць нас больш самотнымі –

Апошняе святло падае
на лістоту ліпаў –
у небе пальцы таполяў
надзяваюць пярсцёнкі зорак –
штосьці апускаецца з нябёсаў
да дрыготкага ценю –
штосьці праходзіць
у нашай цемры
як белізна –
можа быць штосьці, чаго яшчэ
няма –
можа быць хтосьці, хто будзе
заўтра –
магчыма, дзіця
нашага плачу...

Мілан, 15 лістапада 1930

На беразе жыцця

(In riva alla vita)

Вяртаюся звыклым шляхам,
у звыклы час,
пад зімовым небам без ластавак,
пад залатым небам, пакуль што без зорак.
Цень навісае над павекамі,
як доўгая прыхаваная рука,
і крокі ў павольным руху спазняюцца,
такая знаёмая вуліца
і маўклівая,
і пустая.
Выбягаюць двое дзяцей,
размахваючы рукамі,
з нейкага цёмнага закутка:
цень падскоквае,
пярэсты ад трапяткога палёту
светлага серпантыну.
Званы крычаць,
усе крычаць
ад раптоўнага абуджэння,
крычаць ад таемнага здзіўлення,
як ад боскага звеставання:

душа расхінаецца
зрэнкамі
у скоках жыцця.
Дзеці спыняюцца,
злучыўшы рукі,
і я спыняюся,
каб не таптаць
бледныя стужкі серпантыну,
пакінутыя сярод вуліцы.
Дзеці спыняюцца і спяваюць
галасамі слабымі
высокую песня званоў: і я стаю,
думаючы пра сябе самую,
што спынілася сёння
ўвечары на беразе жыцця,
як купка трыснягоў,
што дрыжыць
каля воднай плыні.

Мілан, 12 лютага 1931

Красавіцкі вечар

(Sera d'aprile)

Мякка кладзецца поўня
з-за шыбы
на мой вазон з прымуламі:
не бачу поўні, але ўяўляю яе
як вялізную прымулу,
здзіўленую,
самотную,
на блакітным лузе неба.

Мілан, 1 красавіка 1931

Бяда

(La disgrazia)

Зваліўся на лесвіцы
хлопчык, што прадаваў малако:
колькі грукату
у халодным паўзмроку!
Капае ўніз з парэнчаў,
малако вялікімі кроплямі
з разбітых бутэлек,
змяшанае з крывёю
параненых рук.
Госпадзі, колькі крыві
у двух бедных руках дзіцяці!
На брудным камені
пралёта расплываюцца
лужыны бледна-блакітнага, тусклага малака,
лужыны чырвонай, асляпляльнай крыві,
у дзікай вольнасці,
у дзікай радасці.
На мулкім крэсле
нашай кухні,
бледны, абмяклы, маленькі
здаецца, слухае
гарачы шолах
крыві, якую страчвае.

Звонку, па ўсіх каналах,
расце
халодны шолах
дажджу, што льецца зверху.

3 траўня 1931

Настальгія

(Nostalgia)

Ёсць акенца паміж аблокаў:
ты б мог апусціць
рукі ў ружовыя скрутки
і зазірнуць
туды
ў золата.
Хтосьці не дазваляе?
Чаму?
Там стаіць твая маці
– ты ведаеш –
твая маці з павернутым тварам,
якая чакае твой твар.

Кінгстан, 25 жніўня 1931

Вера

(Fede)

Ці магло б, ці магло б ты, дзіця,
ісці самотна
па гэтым лузе, падобным да стэпу,
і зрываць верасы,
і падлічваць зоркі,
і не паміраць,
калі б твая сапраўдная радзіма
была далёка ад цябе?

Ці магло б, ці ты магло б ты, дзіця,
вырываць у гэтых каменняў
тыя ж травы, што растуць
каля твайго дома
і любіць іх,
калі б гэтая зямля не была
той самай, што неслі
твае вочы
свету?

І ці магло б ты падарыць
жыццё рэчам,
калі б твая радзіма была ў рэчах,
а не ў табе –
кожнай рэчы радзіма?

Ці магло б ты,
дзіця, ствараць
свой свет кожнае імгненне
і марыць аб самай сапраўднай радзіме,
калі б Бог не ствараў у табе
кожнае імгненне свой свет,
зямялю святую,
Радзіму?

Кінгстан, 25 жніўня 1931

Вітальня манашак
(L'anticamera delle Suore)

Магчыма, ваша праўда:
магчыма, сапраўдны спакой
можна знайсці толькі
у такім цёмным месцы, як гэтае,
у вітальні пансіёна,
дзе кожны дзень праходзяць дзяўчынкі,
пакідаючы на сценах
ясёначкі і капелюшы;
дзе бедныя старыя,
што прыходзяць прасіць,
задавальняюцца капейчынай,
пададзенай Богам;
дзе вечарам з прычыны
маленькіх вокнаў
раней запальваюць лямпы
і не чакаюць,
каб убачыць, як памірае дзённае святло,
каб убачыць, як паміраюць колеры і абрысы рэчаў,
але мы рушым насустрач ночы
са сваім ярка запаленым святлом,
а душа, што палае, не пакутуе
ад паглынання ценем.

Мілан, 12 лістапада 1931

Луѓи
(Prati)

Можа гэта нават няпраўда –
тое, што ты часам чуеш крык у сэрцы:
што гэтае жыццё
ўнутры тваёй істоты –
нішто,
і тое, што ты называла святлом –
памылка,
найвялікшая памылка
тваіх хворых вачэй –
і тое, што ты лічыла за мэту –
мара,
недарэчная мара
тваёй слабасці.

Можа быць, жыццё сапраўды
тое, што спасцігаеш у маладосці:
вечнае дыханне, якое шукае
ад неба да неба
хто ведае якой вышыні.

Але мы як трава на лугах,
што адчувае, як над ёю праходзіць вецер,
і спявае пад ветрам,
і заўсёды жыве пад ветрам,

і тым больш не ўмее ні вырасці настолькі,
каб спыніць гэты высокі палёт,
ні ад зямлі адарвацца,
каб у ім патануць.

Мілан, 31 снежня 1931

Крык
(Grido)

Не мець Бога,
не мець магілы,
не мець нічога застылага,
а толькі жывыя няўлоўныя рэчы –
быць без учора,
быць без заўтра
і аслепнуць ад нябыту –
– дапамога –
для бясконцай
пакуты.

10 лютага 1932

Памылкі

(Errori)

Снег чароўны густа кладзецца
на кошыкі прадавчак кветак: беліць
нарцысы і фіялкі,
тонкія фрэзіі, што прывезлі
з сонечных краінаў.

Калі глядзеш на іх, то думаеш
пра безліч няправільных лёсаў,
што пакутуюць
на дарогах зямлі
і пра гнеў настальгічны, замкнёны
залатымі шляхамі душы,
на якія не падае снег.

Мілан, 2 сакавіка 1932

Пустыня

(Deserto)

Уначы
цені брамаў на снезе
як цені кратаў
на непрыбраным ложку
бальніцы.

Мілан, 3 сакавіка 1932

Межы
(Limiti)

Часта я згадваю
пасак свой школьны –
шэры, запэцканы,
што ўсю мяне разам з кнігамі
сцягваў адзіным вузлом
бяспечным...

Тады не было
гэтай задыханай распачы,
гэтай незаўважнай бязмежнасці,
гэтай страчанасці,
што яшчэ не тоесная смерці.

Часта я плачу, думаючы
пра пасак свой школьны.

Мілан, 16 красавіка 1932

Дзень мёртвых
(*Giorno dei morti*)

Мары змучанай душы
як лісце падаюць
лапінка да лапінкі.
І я застаюся голай таполяй
трымаць
знясіленымі рукамі
увесь цяжар нябёсаў:
на аднастайным плато існавання
я мерзну.

Госпадзе Божа,
без цябе няма ратавання,
я ведаю.

Таму што ад мёртвых прыходзім,
таму што да мёртвых вяртаемся,
і мёртвыя живуць у Табе
за вялікім вэлюмам неба
і бачаць Тваё золата,
Госпадзе,
вечнае мора
Тваё.

І голас мёртвых –
Твой голас
бронзавы,
што перапаўняе душу.

Няма збавення,
па-за Табою,
Госпадзе.

2 лістапада 1932

Захад сонца

(Tramonto)

Чорныя ніткі таполяў –
чорныя ніткі аблокаў
на чырвоным небе –
і гэтая першая трава,
вольная ад снегу,
светлая,
што змушае думаць аб вясне
і глядзець,
ці не народзяцца
раптам прымулы –
Але фарбуе лёд блакітам сцежкі,
туман закалыхвае каналы –
павольная бледнасць паглынае
колеры неба.
Апускаецца ноч –
не нарадзілася ніводнай кветкі –
гэта зіма, душа мая,
гэта зіма.

Сан Марціна – Мілан, 10 студзеня 1933

Спеў маёй аголенасці

(Canto della mia nudità)

Глядзі на мяне: я голая. Ад неспакойнай
знямогі маіх валасоў
да тонкай напругі ног,
я ўся – горкая худобіна,
уцягнутая ў колер слановай косткі.
Глядзі: плоць мая бледная.
Быццам бы кроў там не рухаецца.
Чырвонае не прасвечваецца. Толькі зняможанае
блакітнае сэрцабіццё згасае сярод грудзей.
Паглядзі, які ў мяне пляскаты живот.
Няпэўны выгін сцёгнаў, але калені
і лыткі, і ўсе суставы,
худыя і трывалыя, як чыстая кроў.
Сёння я скурчуся голая ў чысціні
белай ванны, і скурчуся голая
заўтра на ложку, калі хтосьці
возьме мяне. І аднойчы голая, адна,
лежачы на спіне пад занадта цяжкай зямлёю,
буду чакаць, калі пакліча смерць.

Палерма, 20 ліпеня 1929

Нявіннасць

(Innocenza)

Пад спякотным сонцам
у цеснай лодцы
дрыжыкі –
адчуваць насупраць маіх каленяў
хлопчыка аголенасць чыстую,
зачараванне пакутай – насіць у крыві
тое, пра што ён не ведае.

Санта Маргерыта, 28 чэрвеня 1929

Горы

(Le montagne)

Запаўняюць, як велізарныя жанчыны,
вечар:

склалі на грудзях каменныя рукі,
утаропіліся ў развілкі вуліцаў, замоўчваюць
бясконцую надзею на вяртанне.

Нямыя ў чэраве гадуюць дзяцей
адсутнаму. (Яго паклікалі ветразі
ўніз – ці бітвы. З вышыні чырвонай і сіняй
ім здаецца зямля). Цяпер ад апоўзняў
крокаў па жвіры
вялікія ўздрыгваюць плечы. Неба
сутаргава ўзмахвае белымі вейкамі.

Мацяркі. Зморшчыны на тварах, адхіляюць
ад шырока раскрытых вачэй промні зорак:
калі на самым краі чакання
золак нараджаецца

і ружы квітнеюць на бясплодным чэраве.

Пастура, 9 верасня 1937

Зямля

(La terra)

Мёртвая зорка, па тваіх краях –
аблокі мараў і венчыкі словаў,
вымаўленых да неба.

Бачу, як па морах глыбокіх
начныя рыбакі ставяць лодкі,
а на кілях малююць гірлянды
жоўтых стакротак,

бачу як насупраць ільдоў
абліччы святых выяўляюцца
на досвітку на сценах стайняў:

і як апоўдні выходзіць стары гарбун,
спявае на бруку жанчынам, што прыбеглі
на гукі яго срэбных літаўраў:

«Бамбук засцвіў раз у сто гадоў.
Па берагах усіх мараў і там засохне.
Увосень сохне лісце,
на ўсходзе цякуць рэкі крыві,
бачыў як рукі тысячаў забітых
гайдаліся над прорвай
на захадзе».

Аблокі плачу і венчыкі трызненняў
завіваюцца па тваіх краях,
о, Зямля.

1 лістапада 1937

Ускраіны

(Periferia)

Я адчуваю даўні боль –
гэта зямля,
што пад коўдрай холаду
падымае свае чорныя рукі –
а я баюся
тваіх вязкіх крокаў, мілае жыццё,
ты ідзеш са мной побач, вядзеш мяне
разам са старымі ў доўгіх плашчах,
з падлеткамі,
хуткімі на старых роварах,
з жанчынамі,
якія ўціскаюць свае грудзі ў шаль –

А мы ўжо чуем
каля разгубленых бярозаў,
як ружовы дым з комінаў
памірае на балотах.

У час змяркання запаленыя фабрыкі
выюць ад глухога кранання цягнікоў...

Але – нямы кавалак цела – я іду за табой
і я баюся –
кавалак цела, што вясну
пражывае са смехам болю.

21 студзеня 1938

Пан
(Pan)

Цёплая сонечная плямка
танчыла на маім ілбе,
і быў яшчэ шоргат ветру
між вельмі далёкіх лісцяў.

Потым засталіся
толькі пена гэтых хваляў крыві
і грукат званоў у цемры,
унізе ў цемры па імклівых вірах,
па чырвоных ударах цішыні – да падзення.

Пасля
вязалі мурашы
чорныя ланцужкі жыцця ў траве
ля нашых валасоў,
і на маім – на тваім потным твары
крыллем махаў матылёк.

27 лютага 1938

Віа дэй Чынквечэнта¹
(Via dei Cinquecento)

Паміж намі цяжар
шматлікіх несказаных словаў
і незадаволены голад,
крыкі несупакоеных дзяцей,
грудзі сухотных маці
і пах –
пах анучаў, экскрыментаў, мерцвякоў –
віецца па змрочных калідорах
агароджай, што стогне пад ветрам
паміж мной і табой

Але звонку
два вялікія агні пад туманнымі зоркамі
кажуць пра шырокія вусці
і ваду,
што плыве на палі;
і кожнае лязо святла, кожная царква,
чорная на фоне неба, кожны крок
бедных разбітых чаравікаў

¹ Вуліца ў Мілане ў рабочым квартале.

вядзе па вулках паветраных
пабожна
мяне да цябе.

27 лютага 1938

Раніца
(Mattino)

Ля блакітнага возера жыцця
целы белых аблокаў –
пульхных сонечных дзетак:

быў цень за спінай, ланцуг
патопленых у цемры гор.

А нам у гасцёўні квітнеюць
свежыя пялёсткі ружаў, і гаі
некранутых зялёных каштанаў
гайдаюць пад ветрам шаты:

чуеш, як прылятаюць птушкі?

Яны не баяцца
нашых твараў і нашай вопраткі,
таму што, нібы мякаць фруктаў,
мы нарадзіліся з вільготнай зямлі.

Пастура, 10 ліпеня 1938

ЗМЕСТ

Зімовы накцюрн	5
Красавіцкія ўскраіны	7
Сёстры, вы не супраць.....	8
Зачыняецца брама.....	10
Голас жанчыны	12
Жыццё	13
Лістапад.....	14
Новы твар.....	15
Лёс.....	17
Малітва да паэзіі.....	19
Час.....	21
Упэўненасць.....	23
Цягнікі	24
Дзікая песня	25
Альпійская вада	27
Горны прытулак.....	28
Пахаванне без смутку	29
Сарамлівасць.....	31
Спакой	32
Неба ўва мне.....	33
Прыгажосць	35
Сон на пагорку.....	37
Сельскія могілкі.....	39
Вечар на цвінтары	41
Пад'ём.....	43

Альпы.....	44
Венецыя.....	46
Папярэджанне.....	47
Рака.....	49
Снег на гары Грапа.....	50
Зеляніны водар.....	51
Думка.....	52
Між снягоў.....	53
Смерць паравіны.....	54
Малітва.....	55
Каханаму.....	57
Светлакосая смерць.....	60
Голас.....	62
Крушэнні.....	64
Прага лёгкіх рэчаў.....	65
Раўніна.....	66
Адрадзіцца.....	67
Тры вечары.....	70
Любоў на адлегласці.....	72
Легкадумнасць.....	73
Водар сена.....	74
Вераснёўская фантазія.....	75
Прыгода вады.....	77
Вяртанне ўвечары.....	78
Спакойнае возера.....	79
Прастора.....	81
Прадкажанне.....	83

На беразе жыцця.....	84
Красавіцкі вечар	86
Бяда.....	87
Настальгія.....	89
Вера.....	90
Вітальня манашак.....	92
Лугі.....	93
Крык	95
Памылкі.....	96
Пустыня.....	97
Межы.....	98
Дзень мёртвых	99
Захад сонца	101
Спеў маёй аголенасці	102
Нявіннасць	103
Горы.....	104
Зямля.....	105
Ускраіны	106
Пан.....	107
Вія дэй Чынквечэнта	108
Раніца	110

У серыі «Паэты планеты»,
 акрамя «Выбранай лірыкі» Антоніі Поццы,
 таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо	Эмілі Дыкінсан	Срэчка Косавел
Франчэска Петрарка	Алесь Разанаў	Фернанду Песое
П'ер дэ Рансар	Мацуа Басё	К. І. Галчыньскі
Ўільям Шэкспір	Геарг Тракль	Дзмітро Паўлычка
Ёган Вольфганг Гётэ	Сяргій Жадан	Захірыдзін Мухамад
Габрыэла Містраль	Рабіндранат Тагор	Бабур
Умар Хаям	Сэсар Вальеха	Джордж Гордан
Шарль Бадлер	Сігб'ёрн Обстфельдэр	Байран
Райнэр Марыя Рыльке	Томас Стэрнз Эльёт	Джакама Лепардзі
Фрыдрых Гельдэрлін	Арцюр Рэмбо	Міхась Стральцоў
Генрых Гайнэ	Нікалоз Бараташвілі	Геарг Гайм
Гіём Апалінэр	Фрыдрых Шылер	Стывен Крэйн
Эдгар По	Умбэрта Саба	Стэйн Стэйнар
Федэрыка Гарсія Лорка	Марк Валерый Марцыял	Назым Хікмет
Джон Кітс	Ўолт Ёйтмэн	Анна Ахматава
Рыгор Барадулін	Візма Бэлшавіца	Цін Уевіч
Дзімча Дэблянаў	Мікола Зэраў	К. К. Бачыньскі
Гай Валерый Катул	Адам Міцкевіч	Абу Убада аль-Бухтуры
Яраслаў Вырхліцкі	Юсцінас Марцінкявічус	Марына Цвятаева
Ян Каханоўскі	Бгартрыгары	Герыт Ахтэрберг
Катры Вала	Эдыт Сэдэргран	Нагапет Кучак
Канстандзінас Кавафіс	Ду Фу	Іван Бунін
Барыс Пастарнак	Эрлінг Кітэльсэн	Поль Вэрлен
Аляксандр Чакс	Ўільям Блэйк	Нэлі Закс
Хуан Рамон Хіменэс	Уладзімір Маякоўскі	Рой Кэмпбел
Юлі Таўбін	Томас Вянцалава	Сальваторэ Квазімада
Хаім Нахман Бялік	Гунар Экелёф	Марыя Паўлікоўска-
Баляслаў Лесьмян	Вільгельм Мюлер	Яснажэўска
Шандар Петэфі	Анакрэон	Багдан Ігар Антоныч
Міхай Эмінэску	Энхедуанна	Паўль Цэлан
Ўільям Батлер Ейтс	Архілох	Максім Багдановіч

Поццы, А.

П64 Выбраная лірыка / Антонія Поццы ; пер. з іт. А. Данільчык. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2022. — 116 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0197-8.

Антонія Поццы (1912–1938) – выдатная італьянская паэтка, якая пры жыцці не апублікавала ніводнага верша. Першы яе паэтычны зборнік выйшаў толькі пасля яе трагічнай смерці. У прадмове да другога выдання зборніка адзін з найбуйнейшых італьянскіх паэтаў XX ст., нобелеўскі лаўрэат Эўджэніа Мантале назваў яе «адзінай сапраўднай жанчынай-паэтам, якую бачыла Італія ў дваццатым стагоддзі».

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Ита)-5

УДК 821.131.1-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Антонія Поццы

ВЫБРАНАЯ ЛІРЫКА

Дызайн *Марціна Русеўскага*

Рэдактар *Лявон Баршчэўскі*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 08.11.2023. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 3,47. Ум. друк. арк. 3,63.

Наклад 250 асобнікаў. Замова № 48.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220114, Мінск.